

איטוי סולרי / הפטריות / הפתאומיות הפטרייה

בלאוניק 1996/97

פיבניה שמעון, לויטה רחל, מדואל עמיקם - מו"פ ערבה
איזיקסון אלברטו, אוקו אורנה - משרד החקלאות - שה"מ
כהן רון - מנהל המחקר החקלאי, נווה יער
קטן יעקב - פקולטה לחקלאות, רחובות

מחלת ההתמוטטות הפתאומית במלונים בערבה נגרמת בין השאר ע"י הפטרייה *Monosporascus sp.* ניתן למצוא את הפטרייה באזורים צחיחים וצחיחים למחצה במקומות רבים בעולם, כגון הודו, דרום ארה"ב, ערב הסעודית ודרום ספרד. לפטרייה זו כושר הישרדות גבוה בטמפרטורות גבוהות ועל כן לא ניתן להשתמש בחיטוי סולרי רגיל להדברתה.

בתחנת הניסיונות "זהר" בכיכר סדום פותחה שיטה לגידול מלונים במצעים מנותקים בנפח מצע קטן, ובהשקיה רציפה לאורך היממה בספיקה נמוכה. שרוולי פוליגל שנפרשו לאורך השורות ומולאו בטוף שימשו כמצע לגידול. מידות השרוול: גובה - 15 ס"מ ורוחב - 20 ס"מ. טמפרטורות המקסימום המתקבלות בעת חיטוי סולרי רגיל של המצע היו גבוהות מאלו המתקבלות בחיטוי סולרי של קרקעות והגיעה ל- 50°C בתחתית השרוול (10 ס"מ). ע"י פתיחת דפנות שרוול הפוליגל ופרישת המצע על פניו ניתן להקטין את גובה המצע ולהעלות את טמפרטורות המקסימום שלו. אכן, בחיטוי סולרי של שרוולים פתוחים התקבלו טמפרטורות מקסימום של 58°C בתחתית השרוול (גובה המצע 6 ס"מ). תחום הטמפרטורה לקטילה של נבגי הפטרייה *Monosporascus sp.* כפי שנמצא בתנאי מעבדה היה $56 - 60^{\circ}\text{C}$.

יעילות החיטוי הסולרי להדברת מחלת ההתמוטטות הפתאומית של מלונים נבדקה במהלך שתי עונות גידול סתווי (שנים 96-97). המצעים אולחו בגורם המחלה ולאחר מכן עברו חיטוי סולרי בשרוול פתוח או סגור בהשוואה לשרוול פתוח או סגור ללא חיטוי סולרי ובהשוואה לביקורת לא מאולחת. במהלך החיטוי הסולרי בשנת 97 נערכה בדיקה לחיות האינקולום לפי הטיפולים בשני מועדים. במועד הבדיקה הראשון, 16 יום מתחילת החיטוי, לא נצפתה נביטה של הפטרייה כלל בטיפול חיטוי סולרי בשרוול פתוח. בטיפול חיטוי סולרי בשרוול סגור נצפתה נביטה של הפטרייה ברמה בינונית ובטיפולים ללא חיטוי סולרי, נביטה ברמה גבוהה. במועד הבדיקה השני, 40 יום מתחילת החיטוי (תום החיטוי הסולרי), נצפתה נביטת פטרייה ברמה נמוכה בטיפול חיטוי סולרי שרוול סגור ובטיפולים ללא חיטוי סולרי רמת הנביטה נשארה גבוהה.

שעור ההתמוטטות בשנת 96 הגיע ל-100% בטיפול שרוול פתוח ללא חיטוי, 62% בשרוול סגור מחוטא ו- 7% בשרוול פתוח המחוטא. בשנת 97 הגיע שיעור ההתמוטטות ל- 90% בטיפול שרוול פתוח לא מחוטא, 30% בטיפול שרוול סגור מחוטא ו- 20% בטיפול שרוול פתוח מחוטא. רמת ההתמוטטות בטיפול הביקורת הלא מאולחת הייתה 3%. רמת היבול בשנת 97 הייתה, 3.9 טון לדונם בטיפול חיטוי סולרי של שרוול פתוח, 3.75 טון לדונם בטיפול הביקורת הלא מאולחת, 3.5 טון לדונם בטיפול חיטוי סולרי של שרוול סגור ו- 0.87 טון לדונם בטיפול הביקורת המאולחת. לחיטוי הסולרי הייתה השפעה מתמשכת ליותר מעונה אחת.